

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

In Genesis Enarratio

Chyträus, David

Vitebergæ

VD16 C 2625

Capvt Tricesimvmseptimvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36126

VI.

SEQUUNTUR DVCE

qui gubernarunt Idumæam usq[ue] ad

Dauidem, qui totam Idu-
mæam subegit.

- I. Thanna חמנוע prohibens, impediens.
- II. Aluha חלהוץ Id est, excelsus.
- III. Ietheth.
- IIII. Oolibama.
- V. Ela.
- VI. Phinon.
- VII. Cenez.
- VIII. Theman.
- IX. Mabsar.
- X. Mabdiel.
- XI. Hiram.

CAPVT TRICE

SIMVM SEPTI

M V M.

Historia Ioseph amplissimam sapientiam
multis doctrinae Christianae partibus, & p[ro]p[ri]a

rima uirtutum politicarum illustra exempla con-
tinet. Præcipue autem illustrat doctrinam Eccle-
sæ propriam de Calamitatibus & Cruce piorum,
& ueris consolationibus in Euangelio traditis.

Quare initio summam doctrinæ de Cruce &
Calamitatibus usitatis questionibus Methodi breui-
ter inclusam recitabo, ut deinceps in tota lectione
historiæ Ioseph semper in conspectu & ob oculos
uersetur. Ac à definitione ordiar.

CRUX propriè dicitur afflictio
destruens naturam, non accersita no-
stra uoluntate, sed aut sequens commu-
nem infirmitatem naturæ hominum
obnoxia mortis, morbis, inopiæ, & alijs
doloribus ac miserijs, aut orta ab homi-
num malicia, à Tyrannis, & Diabolis
persequentibus.

CALAMITAS in genere signi-
ficat omne malum pœnæ, destruens na-
turam, siue *αὐτόματον* sit, siue *ἐπιπρασόν*
id est, nostra culpa, nostris erroribus,
& prauis cupiditatibus attractum.
Ac sæpe eadem mala alijs sunt *αὐτόματα*, Alijs
ἐπιπρασά, ut Bella.

SPECIES Calamitatum uariè distingui
sunt.

A causis efficientibus, In ἐκδοσια, seu ἀνδοσια
seu ἐπιωσια, & αὐτόματα.

A causa materiali, In pericula et cruciatus
mæ, corporis, fame & fortunarum nostrarum.

Ab obiectis. In calamitates Ecclesia & impia
rum.

A causis finalibus in Ecclesia sumuntur quatuor
genera afflictionum.

1. Τιμωρία, quibus certa delicta puniuntur,
Dauidis exilium.

2. Δοκιμασία, id est, Exercitia, quibus ex
centur Sancti, ut proficiant, ut carcer Ioseph.

3. Μαρτύρια, id est, Testimonia doctrina & de
mortalitatis, ut mors Pauli, Baptista, Laurentij.

4. Ἀντίδοτον, id est, Persolutio pænæ pro alijs, quæ
prestitit solus filius Dei in tota obedientia, in omni
nibus periculis, doloribus & morte.

CAUSA EFFICIENS IMPULSIVE
principalis, cur tota natura hominum in Ecclesia
& in impijs onerata sit morte & alijs calamita-
tibus, est lapsus primorum parentum, & peccatum
commune, deinceps propagatum in totum genus hu-
manum, Propter hanc naturæ deprauationem om-
nes homines pij & impij uniuersaliter morti cor-
porali, & cæteris ærumnis subiecti sunt. Rom. 8. 20.

Propter peccatum mors in omnes peruasit. Et ex hoc fonte principali sequentes duæ malorum humanorum causæ promanant.

II. Errores mentis humane in consilijs & deliberationibus sequentes lapsum & nature depravationem. Vt Cicero, Demosthenes, Aratus & similes honestissimam uoluntatem erga Reipub. habentes, in consilijs errant, & sibi ac Reipub. clades accersunt.

Cicero exclamat, ò me nunquam sapientem.

Aratus cum sanguinem expueret, hausto ueneno quod à Philippo, cuius coniunctionem propter honestas causas adpetiuerat, ipsi datum erat, inquit, ταῦτα εἰσὶ ἐπιχαρα βασιλικῆς φιλίας.

Plato inquit, Sapientiam humanam esse ἀμφισβητήσιμον ὄναρ. Herodotus, τὰ σφί ἐδ' ὄκει ἄρισα βεβελεύδης ἐν τ' ὅτις μάλισα ἐσφάληται.

III. Præuæ cupiditates antecellentiæ, uindictæ, honorum, pecuniæ, uoluptatum, de quibus dicitur.

πρωτίσιν δὲ καὶ πάντων ἐπιθυμία ὄσιν.
Fons omnium malorum sunt cupiditates præuæ. Item ματαοὶ ματαὰ λογίζοντι δὲ ἐπιθυμία.

Aliudq; cupido, mens aliud suadet. Et Seneca, Quod ratio postulat, uincit ac regnat furor.

III. Tyrannis Diaboli horribiliter scruentis in hanc imbecillam naturam hominum, & excitantis bella, seditiones, sterilitatem, morbos, & omnia cor-

porum exitia. Hic quoq; conjugem Potipharis ad sollicitandum Ioseph de adulterio, & postea ad machinandum ei exitium impulit.

MATERIA IN QVA, omnium calamitatum in Ecclesia & in impijs, seu subiecta, quae destruuntur calamitatibus, sunt primum anime hominum, quae admissis sceleribus horribiles cruciatus & pauores sustinent, qui absument naturam, & extinguunt hominem, & initia sunt mortis aeternae. Horum cruciatuum magnitudinem, nulla uox humana eloqui potest. Huc alij quoq; dolores animi pertinent, ut Mœsticia, cura, solitudines perpetuae tota uita, & omnium affectuum perpetui aestus.

Secundo, corpus destruunt, omnia corporum contumelia, lacerationes neruorum, omnia morborum exitia, & mors.

Tertio, Res seu bona utilia, quae destruuntur bellis, incendijs, diluuijs, sterilitate, inopia, fame, infœlicitate, & calamitatibus liberorum & possessionum.

Quarto, Fama deformatur calumnijs &c.

FORMALE calamitatum est destructio anime, corporis, famae & omnium facultatum. Sicut bonum est ordinatum ad conseruationem naturae, ita ut uulgo dicitur,

Bonum est conseruatiuum, congregatiuum, & confectiuum.

consociatiuum sui. Malum est dissipatiuum et destru-
ctiuum sui ipsius.

FINES precipui, propter quos tota natura
hominum tanta mole calamitatum premitur, duo
sunt.

Primus, ut agnoscant homines ueram & hor-
rendam iram Dei aduersus peccatum.

II. Ut horrendis spectaculis pœnarum, & atro-
cium casuum homines flectantur ad timorem Dei,
pietatem, moderationem, & frenandas cupiditates,
quibus ærumnæ accersuntur. Et sicut Pindarus oda
secunda Pythiorum inquit. Ixionem implicitum ro-
tæ apud inferos clamare hanc uocem, quam Vergi-
lius reddidit: Discite iusticiam moniti & non tem-
nere diuos. Ita omnium calamitatum hæc precipua
concio est.

Hactenus de causis communibus omnium mise-
riarum Ecclesie & impiorum diximus.

Nunc de causis calamitatum Ecclesie proprijs
questio est multo difficilior, cur Ecclesia magis one-
rata sit, quam alij homines, cum tamen iusta sit, &
populus Dei. Cur Ioseph innocens, primum pro-
pter pietatem erga patrem, odio habetur à fratri-
bus & uenditur. Cur postea propter seruatum ca-
sti pudoris decus conijcitur in carcerem. Cur Iacob
in uniuersa uita tanta ærumnarum mole premitur.
Cur Abel iustus à fratre Cain: Cur Baptista ab He-

8 5 rode.

rode. Paulus à Nerone interficiuntur. Hic precipue res cause duodecim tenende sunt, quarum quatuor sunt impulsivæ. Reliquæ finales.

CAUSÆ EFFICIENTES.

1. Etsi Iacob, Ioseph & tota Ecclesia est iusta inputatione: Tamen adhuc in hac corrupta natura heret peccatum derivatum ex lapsu primorum parentum, quod vult Deus aboleri per mortem, ideo & Ecclesia onerata est morte & alijs communibus calamitatibus, ut in alijs hominibus, Rom. 7. Genes. 3.
2. Immundities naturæ interior, videlicet, Debitationes de Deo, securitas, Admiratio sui, propter hanc magis oneratur Ecclesia. Quia Deus vult in Ecclesia iram suam aduersus hæc interiora mala, quæ mundus negligit, conspici & intelligi.
3. Odium Diaboli rabiosius insidiantis Ecclesie, Gen. 3.
4. Certa delicta Sanctorum in Ecclesia, quæ certis pœnis puniuntur, Vt lapsus Davidis, exilio. scelera Manasses, carcere puniuntur.

Cause FINALES sunt octo.

Prima & præcipua est. Exploratio & Exeritationis timoris Dei, fidei, inuocationis, tolerantia, confessionis & constantia Sanctorum. Hæ summe virtutes exuscitantur & crescunt in Iacob, Ioseph, & alijs

alijs pijs, cum arumnis exercentur. Nam in rebus secundis uirtutes in omnibus fiunt languidiores, & paulatim extinguuntur.

II. Ut agnoscant pij iram Dei aduersus peccatum commune totius generis humani.

III. Vult Deus afflictiones Sanctorum esse testimonia doctrinae.

IIII. Neces Sanctorum uult esse testimonia immortalitatis.

V. Ut efficiantur similes imaginis filij Dei, ut Ioseph coniectus in carcerem, & inde liberatus, & collocatus ad dexteram Pharaonis, Imago est Christi crucifixi & sepulti, resuscitati & sedentis ad dexteram aeterni Patris, ut Zach. 9. dicitur. Tu autem in sanguine Testamenti eduxisti uinctos de lacu in quo non erat aqua. Est autem Ioseph coniectus in cisternam.

VI. Ut emendent mala interiora admirationem sui, securitatem, superbiam, & caueant futuros lapsus. Sic Ioseph facillime potuisset alere superbiam, admirationem sui, & patris beneuolentia ad exercendam petulantiam abuti.

VII. Ut Dei praesentia & auxilium in mirandis liberationibus conspiciatur. Sic Ioseph gloriose liberatus cernit se Deo curae esse, & Deum ipsi in calamitate adfuisse.

VIII. Ut manifestum sit pios praestare obedientiam

tiam non propter aliqua corporum commoda, sed tantum propter gloriam Dei, sicut Ioseph castitatem antefert suæ uitæ, & omnibus corporis periculis.

Expositis causis calamitatum, deinceps Remedia seu Consolationes opponendæ calamitatibus considerandæ sunt.

Ac prodest conferri consolationes Philosophicas & alias Ecclesiæ proprias. Quæ ut illustriores fiant Exemplum Socratis in carcerem coniecti, cum Iosephi carcere componemus.

Ut SOCRATES in carcere expectans supplicium minus impatienter fert id malum.

1. Propter necessitatem. Nam dolendo uitare supplicium non potest, Ideo flectit animum ad moderationem, ne dolendo duplicet malum.
2. Scit Socrates uirtutem anteferendam esse dolori, & fortitudinem esse reuocare animum ad tranquillitatem, quantum fieri potest. Scit Aiacem iniuste fecisse, quod uictus dolore sibi ipsi mortem consciuit. Et ipse in Apologia inquit, Non mortem, sed turpitudinem esse fugiendam.
3. Habet bonam conscientiam, quæ præcipuum solatium est rerum incommodarum, ut uulgo dicitur, Est aliquid magnis criminibus abesse malis.
4. Intuetur exempla Palamedis, Miltiadis, Themistoclis & similium uirtute & sapientia præstantium.

tium, qui iniuste in carceres & supplicia & exilia coniecti sunt. Iniustum est autem appetere inæqualitatem.

5. Confert euentus, & statuit sibi melius esse se nunc mori & liberari ab huius uitæ miserijs, quam diutius uiuere.

6. Mauult iniuriam ferre, quam occasionem præbere maioribus tumultibus. Vt Aristides, Scipio malunt in exilium ire, quam turbare patriam.

7. Obscuram spem habet migrationis ad uitam meliorem, in qua consuetudine Palamedis, Orphei, Homeri, Musæi & c. fruatur.

Has consolationes Socratem sibi proposuisse Plato in Apologia & Critone testatur.

Ac inter hos locos uersantur omnes Philosophicæ consolationes, quæ etsi in leuioribus ærumnis utcumq; leniunt dolores, tamen in maioribus tantum minore cruciatu sepeliunt hominem, non ostendunt certum exitum aut liberationem. Ideo opponendæ sunt Euangelicæ consolationes in Ecclesia, quæ etiam si hos titulos philosophicarum consolationum retinent. Tamen & res maiores sub ijs complectitur, & præterea alias uerè efficaces extra & supra iudicia philosophica positas, & immensa bonitate Dei in Euangelio patefactas & prolatas ex sinu æterni patris per filium addit.

Sunt autem decem fontes ex quibus ueras & salutare

tares consolationes animi piorum in Ecclesia habere possunt.

I. *Necessitas intuens non solum immutabilitatem sed etiam uoluntatem Dei, cui necesse est obedire, qui cum certo consilio Ecclesiam onerari arumis, non est eius sapientiae & iusticiae repugnandum, sicut scriptum est, Humiliemini sub potenti manu Dei. Ita Ioseph se uoluntate Dei in hanc seruitutem & carcerem incidisse cogitat, & reuerenter se uoluntate Dei subijcit.*

II. *Dignitas uirtutis anteferenda rebus secundis & aduersis, ut Ioseph castitatem animi & corporis antefert gratiae suae dominae, & omnibus opibus & uoluptatibus, quibus frui potuisset. Et postea propter arumnas non deficiat a Deo, nec punit casu ferri humana, nec contra alia Dei mandata facit.*

III. *Bona conscientia & uulnerata conscientia, sanatio per fidem, quae amplectitur promissionem reconciliationis propter Christum, Nam gratia exuberat supra peccatum.*

IIII. *Exempla filij Dei, Abelis, Abrahae, Iacob, Baptistae, Apostolorum, Martyrum & totius Ecclesiae, quam oportebat similem effici imaginis filij Dei.*

V. *Collatio euentuum. In rebus secundis omnes fiunt insolentiores, & obliuiscetes ac negligentes*

Deum,

Deum, securius laxant frenos cupiditatis & uicij se contaminant, Ideo prodest nos coherceri eorum calamitatibus.

VI. Causæ finales octo supra recitatae sunt, & plures addi possunt, & testimonia adiungantur. Psalm. 118. Bonum mihi Domine, quod humiliasti me. 1. Corinth. 11. A Domino corripimur, ne cum hoc mundo damnemur. Prouerb. 3. Quem diligit Dominus corripit.

VII. Agnitio bonæ uoluntatis, presentiae & auxilij diuini, ut dicitur Ezech. 33. Viuo ego, nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat. Psalm. 91. Cum ipso sum in tribulatione, Ut Sol brumæ tempore, etsi longissimè à uertice nostro distat: Tamen terræ proximus est. Sic Deus nunquam propius adest pijs, quam tum, cum longissimè ab eis discessisse uidentur. Psalm. 33. Propè est Dominus inuocantibus eum. Nahum. 1. Bonus Dominus, & confortans in tribulatione.

VIII. Promissio certa mitigationis calamitatum in hac uita & auxilium DEI, iuuantis, sustentantis, & corroborantis nos, ut perferre onus possimus.

IX. Certa spes læti exitus certò expectandi in uita æterna, etiamsi in hac uita non liberamur, ut Iob inquit, Etiamsi occiderit me, tamen sperabo in eum. Item, Nemo rapiet oves meas ex manibus meis. Et tamen ualde multæ sunt liberationes etiam in hac

hac uita ut Iob, Ioseph, & alij innumerabiles reser-
ti sunt. Quia uult Deus etiam in hac uita seruum
Ecclesiam, uult conspici in talibus liberationibus
suam presentiam.

X. Ad has promissiones accedere debet fides in-
uocatio, & spes auxilij & liberationis, & hac om-
nia coniuncta fiunt sacrificia gratissima Deo, ut
Psalm. 51. dicitur. Sacrificium Deo Spiritus tribula-
tus. Hos locos consolationum in conspectu habere
ualde prodest, Quos ad totam historiam Ioseph &
patrem Iacob, & aliquos etiam fratres Ioseph suo
loco accommodabimus.

LOCI XXXVII. CAPITIS.

I. Philostorgia Iacob erga Ioseph, & con-
uincium impiorum parentum erga liberos est uestigium
DEI impressum cordibus, ut nos de amore aeterni
Patris erga Filium, & erga nos, quos propter Fi-
lium diligit, commonesciat. Matth. 3. Hic est filius
meus &c. Tit. 3. Apparuit Χριστός ἡμῶν φιλανθρωπίας
γὰρ Dei.

II. De Aemulatione, quae est odisse alterum,
& uelle eum premere aut tollere, non quia lesit
nos, sed quia dolemus eum nobis antecellere. Sicut
fratres oderunt Ioseph propterea, quod magis dilige-
batur. Saul incenditur aemulatione aduersus Da-
uidem.

uidem. Aaron uritur Moysi gloria. Fons emulatio-
nis est superbia, & uirtus opposita est ταπεινωφρο-
συνη.

I
II. De somnijs, & diuinatione per som-
nia. Sunt autem quatuor genera Somniorum.

1. Diuina, quæ Deus inserit mentibus, uel per se-
se, uel per Angelos, & quibus dat expressum testi-
monium, quod sint diuinitus ostensa, ut Genes. 28. 41.
Daniel. 2.

2. Præfagientia, quæ quibusdam quasi Allegorijs
pingunt futuros euentus. Cum autem genus mon-
strent non disertè speciem, ideoq; ambigua sint, in-
certa, & fallacia, nihil ex eis certi ante euentum
predici potest. Ut Xenophon inquit, Αναβ. 3. ὅπερ
ὁρμὸν δὲ ἡ δόξα δὲ τοῖσδε τὸν ὄναρ ἰδὲ ἔρ, ἔξῃσι σκοπεῖν
ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ δ' ὄναρ.

3. Physica, cum respondent somnia certis humori-
bus aut ijs rebus, quas interdum cogitamus.

4. Diabolica, ut ueneficarum. Item Xerxis in Po-
lymnia Herodoti.

Cum autem nihil fugacius sit somnijs, non potuis-
set Pindarus hominum fragilitatem & imbecillita-
tem illustrius pingere, quam quod inquit ἑφ' αμφοῖς
σκιά εἰς ὄναρ ἄνθρωποι, id est, Umbra somnium sunt
homines.

III. Pietas erga parentes, quæ est tribuere
h paren-

parentibus debitum amorem, & honorem. Triam
tem complectitur honor.

- 1 Agnitionem Dei.
- 2 Obedientiam externam.
- 3 Ἐπιείκεια.

V. Veræ Ecclesiæ admixti sunt multi Epicuri
& Hypocritæ, & multis morum scandalis defor
mati. Ut in Ecclesia Iacob pleriq; fratres se patri
cidio contaminant. Sed propterea non sunt facienda
schismata, & non est à uisibili cœtu discedendum, in
quo pura uox Euangelij sonat, & Sacramenta rectè
administrantur. Et iuste taxantur Donatistæ,
propter mores ministrorum se ab eorum Ecclesijs
seiuungunt.

VI. Ærumnæ Ioseph uenditi in Ægyptum &
coniecti in carcerem, docent nos de mirando consi
lio Dei subijcientis pios cruci, cuius causas
recitauit. Ac precipue sunt.

1. Afflictiones Ioseph sunt Ἐπιείκεια reliquiarum
peccati in Ioseph.
2. Sunt δοκιμασίαι seu exercitia & confirma
tiones fidei, constantiæ, confessionis, patientiæ, inuol
cationis, & cæterarum uirtutum in Ioseph.
3. Ut potentia, præsentia, auxilium & miracula
liberatio diuina illustrius conspiciatur.
4. Ne Ioseph beneuolentia patris ad exercitijs
petulantiam abutatur.

5. Vt doctrinam de Deo Ioseph in Ægypto late
spargeret & propagaret.

VII. Cœcitas improborum, qui ipsi produnt sua
scelera.

VIII. Cum semel mentes excusso gubernatore Sp̄
ritu sancto contaminarunt se sceleribus, postea ru-
unt cœci, & amentes, et peccata peccatis cumulant,
ut fratres Ioseph, non solum fratris, sed etiam patris
quantum in ipsis est, parricide fiunt, deformant Ec-
clesiam & professionem suam, cumulant mendacia,
quibus tegunt suum scelus.

IX. Luctus Iacob monet placere Deo, ut no-
strorum desiderio afficiamur, & mortuos lugea-
mus. Ideo enim storge humanis pectoribus, diuinitus
indita sunt. Monet item quanta magnitudo sit dolo-
ris paternæ in calamitatibus liberorum. Ut etiam
Timantes pictor significauit, Qui in mactatione
Iphigeniæ cum omnem tristitiæ imaginem in cete-
ris consumpsisset, patris faciem pinxit pallio inuolu-
tam, quam digne non poterat ostendere.

X. Supra audiimus uocem הַיְיָ quam in-
fernum hoc loco uerterunt, significare non sedem, et
regionem damnatorum, sed locum beatæ Ecclesiæ.
In eo inquit Iacob se filij sui sui Ioseph consuetudine
usurum esse, quoniam sibi uiuo nō concedatur ipsius
conspectu & complexu frui.

b • XI. Ioseph

XI. Ioseph uenditus 20. argenteis, imago
CHRISTI uenditi à suo fratre & Apostolo
da 30 argenteis.

T E X T V S.

Tunicam Polymitam, id est, uersicolorem, uari-
am, uiros filum & propriè licium significat, de
eintrag, quod inseritur stamini.

Resina in genere est uiscidus & lentus humor
ex arboribus defluens, & in eis residens. Fluit
tem ex multis arboribus.

Præstantissimum est autem Terebinthi Resina,
quæ astringit, coquit, digerit, prohibet putredinem.
Sed ualgo pro ea utuntur piceæ Resina.

Stacte preciosissimus & pinguisimus & opti-
mus succus, qui ex recenti Myrrha destillat, à sa-
stillo.

Reliqua Myrrha tantum uocatur, quæ incisa
arboris profluit. Est autem arboris Arabicæ lacry-
ma, calida, sicca. Tergit potenter, sed sine asperita-
ne: digerit, sed sine arrosione: siccatur, sed sine aspi-
tione, percoquit prauos humores.

Ad hanc historiam Myrrhæ alludit Psal. 44. Ve-
stes Ecclesiæ sunt Casia, Aloe, Myrrha.

Nam Crux Ecclesiæ detergit & tollit prauos
humores.

CAPVT XXXVIII. 461

humores, seu uiciosos affectus, securitatem, superbiam, admirationem sui, flammam libidinum, sed sine arrosione, id est, non perdit, sed est salutaris Ecclesie, quæ ut Ilex duris tonsa bipennibus ab ipso ducit opes animumq; ferro.

CAPVT
XXXVIII.

LOCI PRÆCIPVI.

I. Exemplum horrendorum lapsuū. Iudæ & Thamar, sunt Testimonia, Primum ingentis imbecillitatis omnium Sanctorum, qui leui occasione in tetra & horrenda scelera præcipites labuntur. Deinde ingentis misericordie Dei, recipientis turpissimos, & horrendis flagitijs contaminatos peccatores poenitentiam agentes. Nemo igitur atrocitate suorum lapsuum impulsus de gratia Dei desperet. Certus enim sermo est omnibus modis amplectendus, Quod IESVS CHRISTVS uenerit in Mundum, Peccatores saluos facere, Quorum primi sunt Iudas, Thamar, Ruben, Simeon, Leui. Sed